

Erciyes Kayak Merkezi (Sf.130)

KAYSERİ

Gözl Rehber

Yayın Yönetmeni
Ahmet Çolak

Editörler
Rahmi Şener - Y.Volkam
Kurtuluş - Özkan Sarıcı

Fotoğraflar
Çetin Korkmaz
(Fotoğraf Editörü)
Kayseri Büyükşehir
Belediyesi Arşivi
Kayseri Kültür ve Turizm
Müdürlüğü Arşivi
Develi Belediyesi Arşivi

Tasarım
Işıl Denizci
Erkan Ertürk (İllüstratör)
Can Yeşilyurt (Operatör)

Katkıda Bulunanlar
Kayseri Valiliği
Kayseri Büyükşehir Belediyesi
Orta Anadolu Kalkınma Ajansı
Kayseri Kültür ve Turizm Md.
Kayseri Ticaret Odası

Yapım
tablet ile tisi m

Fahri Gizden Sok. 15/1
Gayrettepe/İstanbul
Tel: +90 (212) 288 09 01
Fax: +90 (212) 288 09 02
www.tabletiletisim.com
info@tabletiletisim.com

Baskı

Özgün Ofset
Tel: +90 (212) 280 00 09

Bu rehber Kayseri Valiliği,
Kayseri Büyükşehir
Belediyesi ve Orta Anadolu
Kalkınma Ajansı tarafından
basılmıştır.

Türkçe Birinci Baskı
Ağustos 2010

Bütün yayın hakları saklıdır.
Rehberde yer alan yazılar ve
görseller, telif sahibinin izni
olmaksızın kısmen ya da
tamamen basılamaz ve
çoğaltılamaz.

ISBN: 978-605-5851-00-2

İÇİNDEKİLER

GENEL BİLGİLER

Kayseri'nin Tarihine
Yolculuk (Sf.08)

Kayserili Ünlü
İsimler (Sf.14)

Kayseri'nin Kültürel
Zenginliği (Sf.18)

Gelenek ve Görenekler
(Sf.24)

Kayseri Coğrafyası (Sf.30)

Kayseri Ekonomisi (Sf.34)

Kayseri'de Eğitim (Sf.44)

Kayseri'de Spor (Sf.48)

Dört Mevsim Kayseri
(Sf.54)

Çifte Minareli Medrese
(Sf.34)

Temel Semboller

Açık	Kapalı
Giriş Ücreti	Danışma
Kayılı Rehberler	Rehberli Turlar
Telefon Numarası	Paks Numarası
İnternet Sitrst	E-Posta Adres
Fotoğraf Yasaık	Müzalar Güzergh
Balık Gözet Kamera	Postane
Polis Merkezi	Hastane
Otobüs Terminali	Otobüs Güzergh
Havaalanı	Tren İstasyonu
Cami	Kltse
Krtse	Restoran
Mağaza	Bar

Otel-Restaurant Semboller

Otopark	Asmör
Vestiyer	Tavsiye Edilir
Bayanlar Tuvaleti	Erkek Tuvaleti
Dmü Ocular	TV'li Ocular
Kıymalı Ocular	Hammam
Spor Kıyba	Yüzme Havuzu
24 Saat Oda Servisi	Minibarlı Ocular
Yatak Kapasitesi	Canlı Müzik
Oda Sayısı	Kiosklar Salonu
Özürlü Ocular	Yemek Salonu
Açık Hava Yemek	Sigara İçilmez
Kredi Kartı Geçerli	Sabit Fizik

ŞEHİR MERKEZİ

- Kayseri Merkez
Gezi Güzergahı (Sf.63)
Gevher Nesibe Medresesi
ve Şifahanesi (Sf.66)
Avgunlu Medresesi (Sf.70)
Kurşunlu Camisi (Sf.72)
Saat Kulesi (Sf.74)
Bürüngüz Camisi,
Sahabiye Medresesi,
Roma Mezarı (Sf.76)
Hacı Kılıç Camisi (Sf.78)

Kayseri Kalesi (Sf.80)

- Kapalı Çarşı, Vezirhanı,
Bedesten (Sf.84)
Ulu Cami (Sf.86)
Hunat Hatun Külliyesi
(Sf.88)
Seraceddin medresesi,
Kızılı Hatun Kümbeti, Ahi
Cafer Küm. Hatuniye
Medresesi (Sf.92)
Atatürk Evi (Sf.94)
Güpgüpoğlu Konağı
(Etnografya müz.) (Sf.96)
Han Camisi ve Kümbeti
(Sf.98)
Yoğun Burç, Alaca
Kümbet (Sf.100)
Ahi Evran Zaviyesi, Döner
Kümbet, Sırçalı Kümbet,
Seyyid Burhaneddin
Türbesi (Sf.102)
Arkeoloji Müzesi (Sf.104)
Sırp Kırkor Lusovoriç
Kilisesi (Sf.108)
Gülük Camisi, Köşk
Medresesi, Çifte Kümbet
(Sf.110)
Kent ve Mimar Sinan
Müzesi (Sf.112)

- Bestepeler Mesire Alanı
(Sf.116)
Merkezdeki Diğer Mesire
Alanları (Sf.118)
Kayseri Çeşmeleri (Sf.120)
Kayseri Hamamları (Sf.124)
Kayseri'de Termal turizm
(Sf.126)
Kayseri'de Sağlık Turizmi
(Sf.128)

- Erciyes Kış Turizm
Merkezi (Sf.130)

YAKIN YERLER

- Kültepe Kanış Karum
(Sf.140)
Sultan Hamı (Sf.146)
Bünyan Ulu Cami,
Bünyan Kayabaşı
Mağaraları (Sf.148)

- Melikgazi Kalesi ve
Türbesi (Sf.150)
Karatay Hamı (Sf.152)
Gesi Bağları, Gesi Kuş
Evleri (Sf.154)
Ağırnas Mimar Sinan Evi

- ve Yeraltı Şehri (Sf.156)
Talas Bağ Evleri, Tarihi
Sokaklar ve Yeraltı Şehri
(Sf.158)
Talas Ali Dağı'nda Yamaç
Paraşütü (Sf.160)
Erciyes Dağı ve Tekir
Yaylası (Sf.162)
Develi Kaya Kabartmaları
(Sf.168)
Aladağlar Milli Parkı
(Sf.172)
Yedigöller, Hacer Ormanı
(Sf.174)
Kapuzbaşı Şelaleleri
(Sf.176)
Zamantı Irmağı ve Rafting
(Sf.178)
Sultan Sazlığı Kuş Cenneti
(Sf.180)
Soğanlı Vadisi (Sf.182)
Ürgüp - Göreme (Sf.188)
Yozgat (Sf.192)
Sivas (Sf.196)
Nerede Kalınır? (Sf.200)
Kayseri Mutfağı (Sf.206)
Nerede Yenir? (Sf.212)
Ne Alınır, Nereden Alınır?
(Sf.214)
ÖNEMLİ NOTLAR
Pratik Bilgiler ve Güvenlik
(Sf.216)
Sağlık Bilgileri (Sf.218)
Para ve Bankalar (Sf.219)
Ulaşım Bilgileri (Sf.220)

Kayseri Nerededir?

İç Anadolu düzlüklerinin güneydoğu ucunda yer alan Kayseri, iki dağ sırası arasındaki plato ve çöküntü alanlarında geniş bir alana yayılmıştır. Sönmüş bir yanardağ olan Erciyes'in eteklerinde konumlanan şehir, Kızılırmak ve Seyhan havzaları içinde bulunmaktadır.

Kuzeyinde Yozgat ve Sivas, doğusunda Sivas ve Kahramanmaraş, güney ve güneydoğusunda Adana, güneybatısında Niğde, batısında da Nevşehir illeri ile çevrili olan Kayseri, deniz seviyesinden 1054 metre yüksekliktedir.

Kayseri, İç Anadolu ile Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerimizde yer alan illeri, batıya ve güneye başlayan demir ve karayolları üzerinde önemli bir geçiş noktasında yer alır. Şehir, yurdun dört bir yanına ulaşan karayolları ve demir yolları ile ülke ulaşım ağında önemli bir merkezdir. Kuzey-güney yönündeki Sivas-Kayseri-Niğde-Adana karayolu ile doğu-batı yönündeki Ankara-Kayseri-Malatya-Elazığ-Diyarbakır karayolu ilin önemli karayolu bağlantılarıdır. Doğu-batı yönündeki demiryolu ile kuzey-güney yönündeki demiryolu bağlantısı da, demiryolu açısından Kayseri'yi önemli bir kavşak noktası konumuna getirmiştir. Karayolları Yol Araştırma Dairesi tarafından ülke düzeyinde, yollar için hesaplanan ulaşılabilirlik endeksine göre Kayseri, en yüksek ulaşılabilirlik endeksine sahip ikinci il konumundadır.

Kayseri, İpek Yolu üzerinde bulunmasından dolayı tarih boyunca da tüm ulusların dikkatini çekmiş ve önemli bir ticaret merkezi olmuştur. Anadolu'nun ilk yazılı kaynakları şehir merkezine 20 kilometre mesafede yer alan antik şehir Kültepe'de bulunmuştur.

Türkiye

Kayseri

SİVAS

FELAHİYE

ÖZVATAN

SARIOĞLAN

AKKIŞLA

BÜNYAN

MELİKGAZI
TALAS

KAYSERİ

PINARBAŞI

HACILAR

ERCİYES DAĞI

DEVELİ

TOMARZA

TOKLAR

SARIZ

KAHRAMANMARAŞ

Semboller

- Şehir Merkezi
- İlçe Merkezi
- Anayol
- Tali Yol
- Tren Yolu
- Havaalanı
- Nehir
- Göl

ADANA

KAYSERİ TARİHİNE YOLCULUK

Doğal ve tarihi anayolların üzerinde bulunan Kayseri, Erken Tunç Çağı'ndan bu yana, önemli bir yerleşim merkezi oldu. 5 bin yıl öncesinden günümüze pek çok uygarlığa beşiklik eden ve her dönemde önemini koruyan Kayseri ili; Asurlular, Hititler, Kilikya Krallığı, Persler, Kapadokya Krallığı, Roma-Bizans İmparatorluğu, Anadolu Selçukluları, Beylikler ve Osmanlı Devleti'ne ev sahipliği yaptı.

Kültepe'de bulunan dini tören figürleri (M.Ö. 2500-1500)

Kayseri'de ilk yerleşimler
Kayseri ve çevresindeki ilk yerleşim alanı, şehrin 20 kilometre kuzey doğusunda yer alan ve Anadolu'nun en eski yazılı kaynaklarının bulunduğu Kültepe (Kaniş-Karum) Höyüğüdür. M.Ö. 3 binden Roma dönemine kadar önemini koruyan bu merkezde yerleşim Erken Tunç Çağı'nda başlar.

Mezopotamya'nın kuzeyine yerleşen Asurlular, Anadolu'da "Karum" adını verdikleri büyük ticaret kolonileri kurdular. Bunlar

Kültepe'de bulunan bir Asur tableti

arasında yer alan Kültepe Kaniş Karum'u diğerlerini de denetimi altında tutan ve doğru-dan Asur'a bağı olan büyük bir merkezdi. Kültepe'nin ilk sakinleri olan Asurlulardan sonra bu bölge Hititlerin (M.Ö. 1800) hakimiyetine geçti. Kayseri içerisinde Hititlere ait eserlerden bazıları Develi ilçesinin Gümüşören (Fraktin) köyünde, Tomarza ilçesi İmamkulu köyünde, Pınarbaşı ilçesi Karakuyu köyünde, Sarıoğlan Çiftlik nahiyesinde, Erkiilet

Karapınar köyünde, Hisarcık kasabasında ve Eğriköy'de yer alır. Hitit İmparatorluğu, M.Ö. 1200'lü yıllarda Anadolu'ya giren deniz kavimleri göçü ile ortadan kaldırdı. Bu tarihten itibaren Geç Hitit Şehir Devletleri kuruldu. Bu devletlerden Tabal Krallığı, Kayseri sınırları içerisinde yer alır. Akkuşa ilçesi

M.Ö. 2000'lere ait rithonlar

Doğal ve tarihi anayolların üzerinde bulunan Kayseri, Erken Tunç Çağı'ndan bu yana, önemli bir yerleşim merkezi oldu. 5 bin yıl öncesinden günümüze pek çok uygarlığa beşiklik eden ve her dönemde önemini koruyan Kayseri ili; Asurlular, Hititler, Kilikya Krallığı, Persler, Kapadokya Krallığı, Roma-Bizans İmparatorluğu, Ana-dolu Selçukluları, Beylikler ve Osmanlı Devleti'ne ev sahipliği yaptı.

Çivi yazısı ile yazılmış bir Hitit kitabesi.

eski yazılı kaynaklarının bulunduğu Kültepe (Kaniş-Karum) Höyüğüdür. M.Ö. 3 binden Roma dönemine kadar önemini koruyan bu merkezde yerleşim Erken Tunç Çağı'nda başlar.

Mezopotamya'nın kuzeyine yerleşen Asurlular, Anadolu'da "Karum" adını verdikleri büyük ticaret

kolonileri kurdular. Bunlar arasında yer alan Kültepe Kaniş Karum'u diğerlerini de denetimi altında tutan ve doğru-dan Asur'a bağlı olan büyük bir merkezdi.

Kültepe'nin ilk sakinleri olan Asur-

Kayseri'de ilk yerleşimler

Kayseri ve çevresindeki ilk yerleşim alanı, şehrin 20 kilometre kuzey doğusunda yer alan ve Anadolu'nun en

Kültepe'de bulunan bir heykelt.

Mazaka'nın Cezasrea adını alması

• Mazaka'da Roma dönemi (100)

M.S. 200

M.S. 400

• Kayseri Hıristiyanlığın dini ve ilmi merkezi oldu.

• Kayseri'ye Arap akınları başladı.

M.S. 600

M.S. 800

• Kayseri'de ilmi Bizans dönemi.

• Kayseri'de Türk hakimiyeti başlıyor. (1085)

M.S. 1000

• Şehir stadyumunun yapılması (193)
Şehir surlarının yapılması (241)

• Kayseri halkı Hıristiyanlığı tamamen kabul etti.
Roma İmparatorluğu'nun İlye bölünmesiyle Kayseri, bir Bizans şehri oldu.

• Harun El Raşid, Kayseri'yi Abbasi topraklarına kattı. (805)

• Kayseri Danişmentliler'in merkezi oldu.

lulardan sonra bu bölge Hititlerin (M.Ö. 1800) hakimiyetine geçti. Kayseri içerisinde Hititlere ait eserlerden bazıları Develi ilçesinin Gümüşören (Fraktin) köyünde, Tomarza ilçesi İmamkulu köyünde, Pınarbaşı ilçesi Karakuyu köyünde, Sarıoğlan Çiftlik nahiyesinde, Erkiilet Karapınar köyünde, Hisarcık kasabasında ve Eğriköy'de yer alır.

Hitit İmparatorluğu, M.Ö.

1200'lü yıllarda Anadolu'ya giren deniz kavimleri göçü ile ortadan kaldırıldı. Bu tarihten itibaren Geç Hitit Şehir Devletleri kuruldu. Bu devletlerden Tabal Krallığı, Kayseri sınırları içerisinde yer alır. Akkoşla ilçesi Kululu beldesinde bulunan kalıntılar, bu krallığın başkenti

Roma dönemine ait kartal heykeli

Doğal ve tarihi anayolların üzerinde bulunan Kayseri, Erken Tunç Çağı'ndan bu yana, önemli bir yerleşim merkezi oldu. 5 bin yıl öncesinden günümüze pek çok uygarlığa beşiklik eden ve her dönemde önemini koruyan Kayseri ili; Asurlular, Hititler, Kilikya Krallığı, Persler, Kapadokya Krallığı, Roma-Bizans İmparatorluğu, Ana-dolu Selçukluları, Beylikler ve Osmanlı Devleti'ne ev sahipliği yaptı.

Kayseri'de ilk yerleşimler

Kayseri ve çevresindeki ilk yerleşim alanı, şehrin 20 kilometre kuzey doğusunda yer alan ve Anadolu'nun en eski yazılı kaynaklarının bulunduğu Kültepe (Kaniş-Karum) Höyüğüdür. M.Ö. 3 binden Roma dönemine kadar önemini koruyan bu merkezde yerleşim Erken Tunç Çağı'nda başlar.

Kültepe'de bulunan Roma dönemine ait kolye

Mezopotamya'nın kuzeyine yerleşen Asurlular, Anadolu'da "Karum" adını verdikleri büyük ticaret kolonileri kurdular. Bunlar arasında yer alan Kültepe Kaniş Karum'u diğerlerini

• Anadolu'da Moğal istilası (1243)

• Erasmalılar, başkenti Sivas'tan Kayseri'ye taşıdı.

• Kadi Burhaneddin, Kayseri'yi ele geçirdi.

• Kayseri Karahanlıoğlu egemenliğine girdi.

• Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulması (1923)
• Kayseri yeni anayasada vilayet olarak yerini aldı (1924)

M.S. 1200

M.S. 1400

M.S. 1600

M.S. 1800

M.S. 1900

• Anadolu Selçuklu Devleti'nin yıkılarak yerini beyliklere bırakması (1308)

• Fatih Sultan Mehmet Kayseri'yi Osmanlı topraklarına kattı (1463)

• Kayseri, Osmanlı devletinin bağımsız bir sancak merkezi oldu (1867)

de denetimi altında tutan ve doğrudan Asur'a bağlı olan büyük bir merkezdi.

Heraklis lahiti (Roma dönemi)

Kültepe'nin ilk sakinleri olan Asurlulardan sonra bu bölge Hititlerin (M.Ö. 1800) hakimiyetine geçti. Kayseri içerisinde Hititlere ait eserlerden bazıları Develi ilçesinin Gümüşören (Fraktin) köyünde, Tomarza ilçesi İmamkulu köyünde, Pınarbaşı ilçesi Karakuyu köyünde, Saroğlan Çiftlik nahiyesinde, Erkiilet Karapınar köyünde, Hisarcık kasabasında ve Eğriköy'de yer alır. Hitit İmparatorluğu, M.Ö. 1200'lü yıllarda Anadolu'ya giren deniz kavimleri göçü ile ortadan kaldırdı.

Kayseri'de Türk Hâkimiyeti
 Büyük Selçuklu Sultanı Alparslan'ın 1071 tarihinde Malazgirt'te Bizans ordularını yenmesiyle Anadolu kapıları Türklere açıldı. Bu tarihten 15 sene sonra ise Kayseri, bir Türk ve Müslüman şehri oldu (1085). Melikşah tarafından görevlendirilen Danişmentli Melik Ahmet, Sivas, Tokat, Amasya, Çorum ve Kayseri'yi de içine alan bölgede Danişmentli Beyliği'ni kurdu. Emir Mehmet zamanında ise Kayseri, Danişmentlilerin merkezi oldu. Kayseri, özellikle Selçuklu Sultanı 1. Alâeddin Keykubad zamanında Türkiye Selçuklu Devletinin Konya ve Sivas'la beraber üç baş şehriden birisi oldu.

Kayseri, bu dönemde yapılan cami, han, medrese, hamam ve çeşmelerle kısa sürede tam bir İslam şehri kimliğini kazandı.

Selçuklu ordusunun 1243 tarihinde yapılan Köseadağ Savaşı ile Moğol ordusuna yenilmesi, Anadolu'da Moğol hâkimiyetini başlattı. Gönderdikleri valilerle Anadolu'yu denetleyen Moğollar, hüküm sürdükleri 150 sene boyunca, Kayseri ve Anadolu'nun bütün maddi ve manevi kaynaklarını yağmaladılar.

Moğol sömürüsü altında ezilen Selçuklu Devleti, bütün gücünü kaybederken, II. Mesud'dan sonra dağılarak, yerini beyliklere bıraktı (1308).

Bir Moğol birliğinin komutanı olan Alaattin

Eratna, Kayseri'de yönetimi ele geçirdi. Erzurum, Erzincan, Sivas, Samsun, Ankara, Niğde ve Kayseri'yi içine alan geniş topraklar üzerinde kurulan Eratna Devleti'nin başkenti Sivas'tan Kayseri'ye taşındı.

Eratnalılar zamanında kadılık yapan

Kadı Burhanettin, Sivas'ta düzeni sağladıktan sonra

Kayseri'yi ele geçirdi. 15.

yüzyıl başlarından

itibaren Karaman-

oğulları'nın idaresi

altına giren

Kayseri,

Karamanoğulları,

Osmanlı ve

Dulkadiroğulları

arasında pek çok

kez el değiştirdi.

Nihayet 1463

yılında Fatih

Sultan Mehmet

Selçuklular dönemine ait sikkeeler

Selçuklu taş işçiliğinin güzel örneklerinden biri

şehri Karamanoğulları'ndan alarak kesin olarak Osmanlı Devleti'ne bağladı.

Kayseri, 1476'dan itibaren Karaman eyaletine, 1839'dan itibaren Bozok eyaletine bağlı bir sancak merkezi, 1867 tarihinde de bağımsız bir sancak merkezi olarak Osmanlı idari taksimatında yerini aldı.

Kayseri, Osmanlı idaresine geçtikten sonra hiç savaş görmedi.

Kayseri, Cumhuriyet döneminde 1924 tarihinde yapılan yeni Anayasa ile vilayet yapıldı.

Bilinen en eski dönemlerinden beri ticaret merkezi olan Kayseri'de devletin öncülüğünde sanayileşme başlatıldı. Şehirde Sümerbank Dokuma Fabrikası, Tayyare Fabrikası, Anatamir Bakım Fabrikası, Askeri Dikim Evi kuruldu.

1950'den sonra Kayserili, ticaretten sağladığı tasarruflarını sanayiye dönüştürmeye başladı. Bugün

Kayseri; sanayisi, şehirciliği, sportif, sosyal ve kültürel gelişimi, yetiştirdiği siyaset ve devlet adamlarıyla Türkiye'nin en dikkat çeken şehirlerinden biridir.

*Kayseri'nin 19. yüzyıla bir sokak kesiti (üstte)
20. yüzyılda Kayseri (altta)*

KAYSERİ'YE DEĞER KATAN İSİMLER

Tarihi geçiş yolları üzerinde bulunan Kayseri, pek çok ilim ve devlet adamına evsahipliği yapmıştır. Kayseri'ye değer katan çok sayıda din, devlet ve ilim adamı bulunmaktadır. Mevlana'nın hocası Seyyid Burhaneddin Hazretleri, Osmanlı medrese eğitim sisteminin kurucusu Davudi Kayseri, Osmanlı Devleti'nin dünyaca ünlü mimarı Koca Sinan en çok bilinen isimlerdir. Dadaloğlu, Aşık Seyrani, Aşık Hasan gibi halk ozanlarını bağrımdan çıkaran Kayseri, son dönemlerde yetiştirdiği siyaset ve iş adamlarıyla öne çıkmaktadır.

Seyyid Burhaneddin Hazretleri (1165-1244)

Mevlana'nın hocası olarak anılan Seyyid Burhaneddin, 1165 yılında Tirmiz şehrinde dünyaya geldi. İlk eğitimini babasından alan Seyyid Burhaneddin, daha sonra Belh'e giderek Sultanül Ulema Bahaeddin Veled Hazretlerinden 12 yıl manevi ilimleri tahsil etti. Bu eğitimi sırasında Mevlana Celaleddin-i Rûmî'nin mürebbilik ve atabekliğini de üstlendi. Seyyid Burhaneddin, hocasının vefatını öğrendiği bir rüya üzerine Mevlana Celaleddin-i Rûmî'yi yetiştirmek için 1231 yılında Konya'ya gitti. Burada tam 9 yıl Mevlana'nın eğitimi ile ilgilendi. 1240 yılında Kayseri'ye gelen Seyyid Burhaneddin 1244 yılında burada hayata veda etti. Seyyid Burhaneddin

Hazretleri'ne, gerçekleri iyice araştırıp tetkik ettiğinden "Muhakkik" insanların kalplerinden geçen gizli sırları keşif yolu ile bildiğinden "Seyyid-i Sırdân" lakapları verilmiştir.

Gevher Nesibe Sultan (1167-1206)

Anadolu Selçuklu Hükümdarlarından, 2. Kılıçarslan'ın kızı ve I. Gıyaseddin Keyhüsrev'in kız kardeşidir. Doğum ve ölüm tarihleri tam olarak bilinmemekle birlikte 1167-1206 yılları arasında yaşadığı tahmin edilmektedir. Efsaneye göre Gevher Nesibe bir Selçuklu Kumandanı'na gönül verir. Ancak ağabeyi buna karşı

çıkarmak ve kumandanı savaşa gönderir. Cepheye giden Kumandan, savaşı kazanır ama yaralı olarak döner ve bir süre sonra da ölür. Buna çok üzülen Gevher Nesibe, yemez içmez ve sonunda hastalığa yakalanır. Hastalığı için yapılan bütün tedaviler netice vermez, ölümü yaklaşınca ağabeyi Gıyaseddin Keyhüsrev yaptığının pişmanlığı içerisinde vasiyetini sorar. Gevher Nesibe Hatun da "Öyle bir bimarhane (hastahane) yapasınız ki, hem sözlüm kumandanın yaralarını, hem de benim gönül yaralarıma çekecek olanları tedavi etsin" şeklinde konuşur. Ağabeyi, onun vasiyeti üzerine meşhur Gevher Nesibe Şifaiye Medresesini inşa ettirir. Gevher Nesibe Hatun, medrese içerisinde yer alan türbeye defnedilir. 12. Asırda yaşayan Gevher Nesibe'nin özellikle tarihi ve ilmi değeri çok yüksek olan bir eserin yapımını vasiyet etmesi, kendisinin sahip olduğu ileri görüşlülüğün çok önemli bir örneğidir.

Davudi Kayseri (1258 – 1261)

Osmanlı medrese eğitiminin sistemini kuran alim Davudi Kayseri, 1258 veya 1261 yılında Kayseri'de doğdu. Kayseri'nin o dönemde Selçuklu ilim ve kültür hayatındaki yeri oldukça iyiydi. Burada dönemin tanınmış âlimlerinden Kadı Sinacetin Ümrevi'den dersler aldı. Davudi Kayseri, Kayseri'deki eğitiminin ardından Kahire'ye giderek bir süre burada eğitim gördü. İlim aşkı ve azmiyle dönemin şöhretli alimi Kaşani ile görüşmek için İran yollarına düştü. Tekrar Kayseri'ye dönen Davudi Kayseri'nin şöhreti, yazdığı eserlerle Anadolu sınırlarının dışına taşımaya başlamıştı. Orhan Gazi, 1336 yılında Davudi Kayseri'yi İznik'e çağırarak Osmanlıların ilk medresesine Başmüderris tayin etti. 15 yıl süreyle çalıştığı bu medresenin sistemini kurdu. Böylece, Osmanlılarda medrese eğitiminin temeli fiziki olarak Orhan Gazi, ilmi olarak da Davudi Kayseri tarafından atılmış oldu. Metafizik alarında, tasavvuf ve dini bilgilerde önderliği ve etkisi hala devam eden Davudi Kayseri, 1350 yılında İznik'te vefat etti.

Kadı Burhaneddin (1345-1398)

Kayseri'nin yetiştirdiği ünlü devlet adamı ve şairdir. 1345 yılında Kayseri'de doğdu. Arapça ve Farsça öğrenmekle eğitimine başlayan Kadı

Burhaneddin, 14 yaşında Mısır'a giderek öğrenimine burada devam etti. Kahire, Şam ve Halep'te geçirdiği beş yıldan sonra Kayseri'ye dönen Burhaneddin,

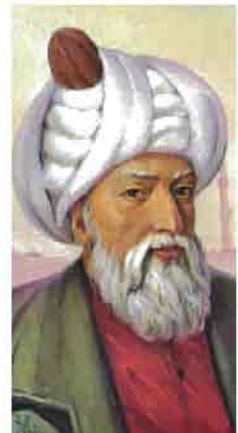

Eratnaoğlu Mehmet Bey tarafından Kayseri kadıhğma getirildi. Vezirlik ve naiplik de yapan Kadı Burhaneddin, kendi adına devlet kurdu. Daha sonra Akkoyunlu Beylerinden Kara Yülük Osman Bey tarafından öldürüldü. Büyük bir şair olan Kadı Burhaneddin, şiirlerinde Azeri lehçesini kullanmıştır. Çoğunu aruz, bir bölümünü hece ile yazdığı 1500 gazel, 119 tuyuğ, 20 rubai eseri bulunmaktadır.

Mimar Sinan (1490-1588)

Mimar Koca Sinan, Türk - Osmanlı devrinde yaptığı eserlerle ün salmış, büyük bir mimardır. Sinan, 1490'da, Kayseri'nin Ağmas köyünde dünyaya geldi. 22 yaşında İstanbul'a devşirme olarak getirilerek Enderun'da eğitildi. Ardından istihkâm işlerinin idare ve tasarrufundan sorumlu olarak Yeniçeri Ocağı'nda görevlendirildi. Bütün askeri seferlerde orduya mimar ve mühendis olarak hizmet veren Sinan, köprüler inşa etti, kâhıgalar yaptı, kaleler

tamir etti, su yolları ve camiler inşa etti. Yaptığı eserlerle "Koca" ünvanını kazanan Mimar Sinan, 1539 yılında Mimarbaşılığa getirildi ve ölümüne (1588) kadar bu görevi sürdürdü. Osmanlı'nın en güçlü çağında yaşayan ve Kanuni Sultan Süleyman, II. Selim ve III. Murat döneminde mimarbaşılık eden Mimar Sinan, imparatorluğun gücünü simgeleyen mimarlık başyapıtlarının tasarlanıp uygulanmasında en büyük rolün sahibiydi. Elli yıla yakın süreyi kapsayan, Osmanlı Devleti'nde yaptığı mimarlık görevi boyunca, Osmanlı -Türk mimarlığını zirveye taşıdı. Mimar Sinan, birçoğu İstanbul'da olan, 84 cami, 52 mescit, 57 medrese, 7 okul ve darülcemre, 22 türbe, 17 imaret ve 3 darüşşifa, 7 su yolu kemeri, 8 köprü, 20 kervansaray, 35 köşk ve saray, 6 ambar ve mahzen, 48 hamam ve kaydı olmayanlarla beraber, üç yüz elliyi aşkın yapının baş mimarlığını üstlendi.

İncili (Çavuş) Baba

Türk mizah kültürünün önemli simalarından birisidir. Kayseri'nin Tomarza ilçesi Afşin Köyü'nde, sonradan alchğı adıyla İncili Köyü'nde doğdu. Esas adı Mustafa Çavuş'tur. 16. yüzyılın ikinci yarısı ile 17. yüzyılın ilk yarısında yaşadığı, 1632 yılında vefat edince, İstanbul Edirnekapı mezarlığına defnedildiği bilinmektedir.

İyi bir öğrenim gören İncili Çavuş, Arapça ve Farsça bilmekte, zeki, hazır cevap bir siyaset ve devlet adamı olarak dikkat çekmektedir. İncili Çavuş, fıkralarının konusunu genel olarak sarayda ve saray çevresinde bulunan çok renkli tiplerden alır. Padişahın yakını olarak, gördüğü her aksaklığı alaya alan İncili, zaman zaman padişahı bile hedef alan nüktelerden kaçınmaz. İncili Çavuş'un bürokrat kimliği, fıkralarına belirleyici bir şekilde renk verir ve onu diğer mizah karakterlerinden ayırır. İncili'nin, 4. Murad devrinde İran'a elçi olarak gönderildiği, Bağdat'ın işgali dolayısıyla gerginleşen Türk-İran ilişkilerini yumuşatmak amacıyla Şah 1. Abbas ile müzakereci olarak karşı karşıya geldiğini ve müzake-

reler esnasında zekası ve açıkgozlülüğüyle şahı ikna ederek Osmanlılar lehine barış yapılmasını sağladığı rivayet edilir.

Erkiletli Aşık Hasan (1771-1856)

Erkilet kasabasında 1772'de doğmuş ünlü bir halk ozanıdır. Şiirlerinde kelime oyunlarına, cinaslara ve muammalara geniş yer vermiştir. Çiftçilik ve çerçilikle uğraşan halk ozanının nasıl bir tahsil gördüğü bilinmese de şiirlerinden kültürel olgunluğa eriştiği anlaşılır. Küçük oğlu İbrahim Sivas-topol harbine gidince evlat hasreti ile yanan halk ozanı, bir daha oğlunu göremeyeceğini anlayarak hastalanır ve hayata veda eder. Halk ozanının, şiirleri ve nükteleri günümüze dek kullanılagelmiştir. "Bir işi sevmem, bir de kış!" sözü çok ünlüdür.

Dadaloğlu (1785-1868)

Asıl adı Veli olan 19. yüzyılın tanınmış bir halk ozanıdır. 1785-1868 yılları arasında yaşadığı tahmin edilmektedir. Güney illerinde dolaşan ve Toros yaylalarında yaşayan göçebe Türkmen boyu Avsarlar, Kayseri'ye getirilerek Tomarza, Pınarbaşı, Sarız ilçe ve köylerine yerleştirilirler. Aşiretine vurgun, kahramanı bir ozan olan Dadaloğlu ise

bu iskan politikasına tepki gösterir. Koşma, koçaklama ve güzellemeleriyle ün yapan Dadaloğlu, çağdaşı birçok aşığı da etkiler. Dadaloğlu Anadolu'nun halk şiiri geleneğine damgasını vurmuş en önemli sanatçılardan biri olarak dikkat çeker.

Aşık Seyrani (1807-1873)

Türk Halk Edebiyatı'nın zirve isimlerinden biridir. Kayseri'nin en büyük ilçesi olan Develi'de fakir bir cami imamı olan Hoca Cafer Efendi'nin oğlu olarak dünyaya gelir. Çocukluğu ekonomik güçlüklerle geçmesine rağmen babasının sayesinde medrese eğitimi almaktan geri kalmaz. Bu dönemde bir halk ozanı olarak da ünü Develi'yi aşmıştır. Seyrani, Sultan Abdülmecit'in tahta geçtiği yıl olan 1839 yılında İstanbul'a gelir, zamanın saz ve kalem şairleriyle tanışır. İstanbul'a gelmişken yarım kalan medrese öğrenimini de tamamlar. Ancak Seyrani karakteri gereği, çevresinde gördüğü yanlışlıklara, bu yanlışlıkları yapan Padişah da olsa görmezlikten gelemez ve şiirlerinde bu durumları ağır bir şekilde hicveder.

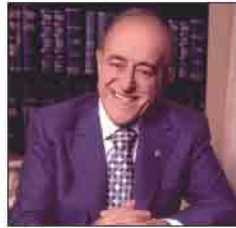
Kadir Has (1921-2007)

Hayırsever işadamları. 1921 yılında Nuri- Zekiye Hasoğlu'nun evladı olarak Kayseri'de doğdu. Babası Nuri Hasoğlu, yorulmak bilmez çalışkanlığı, azmi ve dirayeti ile kurduğu birçok fabrika ve ticari kuruluşlarla Ülkenin sayılı zenginleri ve Akbank'in kurucuları arasında yer aldı. Kadir Hasoğlu, dirayetli yönetimi sayesinde kurduğu ve geliştirdiği ticari kuruluşların hepsinde, hiçbir ihtilafa düşmeden büyük bir başarı sağladı. Kadir Hasoğlu ve Rezan Hasoğlu, 1991 yılında kurdukları HASVAK ile başta eğitim ve sağlık olmak üzere, Ülke kalkınmasına yönelik çok önemli hayır işlerine imza attılar, vasiyetleri gereği de tüm servetlerini bu vakfa bağışladılar. Kendi adı ile kurulmuş bulunan Kadir Has Üniversitesi'nin eğitimine başlayıp gelişmesini görmek en büyük tutkusu idi. Has, 23 Mart 2007 tarihinde İstanbul'da hayata veda etti.

Sakıp Sabancı (1933- 2004)

Hayırsever işadamları. 7 Nisan 1933 tarihinde Hacı Ömer Sabancı ve Sadıka Sabancı'nın ikinci çocuğu olarak Kayseri'nin Akçakaya köyünde doğdu. Üç yılını

zatürre hastalığıyla geçirmek zorunda kalan Sabancı, bu nedenle liseyi bitiremeden okulu bıraktı. 1967 yılında kardeşleriyle birlikte Hacı Ömer Sabancı Holding A.Ş.'yi kurdu ve Yönetim Kurulu Başkanlığı görevini üstlendi. 1974'te VAKSA'yı kuran

işadamları, 1981'de Londra'da, Türk sermayesi ile yurt dışındaki ilk banka olan Ak International Bank'ı açtı. 1997'de Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı tarafından "Devlet Üstün Hizmet Madalyası" ile onurlandırılan işadamları, 1999 yılında Sabancı Üniversitesi'ni açtı. 2001 yılında Fransız-Türk kültür ilişkilerine yaptığı katkılar ve Fransa'nın önde gelen şirketleriyle sürdürdüğü başarılı ortaklıklarından dolayı, Fransa Cumhurbaşkanı Jacques Chirac tarafından "Légion d'Honneur" şeref nişanı ile onurlandırıldı. Nüktedan kişiliği ile tanınan Sabancı, 10 Nisan 2004 tarihinde şiddetli Akciğer Enfeksiyonu'ndan vefat etti.

Abdullah Gül (1950- ...)

29 Ekim 1950'de Kayseri'de doğdu. Öğrenimini Kayseri Lisesi ve İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi'nde yaptı.

Aynı fakültede başladığı doktora çalışmaları için iki yıl İngiltere'de kaldı ve 1983'te İstanbul Üniversitesi'nden Doktor unvanını aldı. Sakarya Üniversitesi Endüstri Mühendisliği Bölümü'nün kuruluşunda çalıştı ve aynı bölümde ekonomi dersleri verdi. 1991'de uluslararası ekonomi dalında Doçent oldu. 1983-1991 yılları arasında merkezi Cidde'de olan İslam Kalkınma Bankası'nda ekonomist olarak çalıştı. 1991 - 2007 yılları arasında Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde beş dönem Kayseri Milletvekili olarak hizmet verdi. 2001'de Adalet ve Kalkınma Partisi'nin kuruluşunda rol alan öncülerden oldu. Siyasal ve Hukuki İşlerden Sorumlu Genel Başkan Yardımcısı olarak görev yaptı. 18 Kasım 2002'de Başbakan olarak Türkiye Cumhuriyeti'nin 58. Hükümeti'ni kurdu. 2003 - 2007 yılları arasında 59. Hükümet döneminde Başbakan Yardımcısı ve Dışişleri Bakanı olarak görev yaptı. Abdullah Gül, Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından 28 Ağustos 2007 tarihinde Türkiye Cumhuriyeti'nin 11. Cumhurbaşkanı seçildi.

KAYSERİ'NİN KÜLTÜREL ZENGİNLİĞİ

Çok sayıda medeniyete ev sahipliği yapan Kayseri, adeta bir kültür beşiğidir. Kayseri'nin örf ve adetleri, oyunları ve müziği İç Anadolu'nun yayla özelliğini taşır. Türkü, mâni, masal, bilmece ve efsâne bakımından çok zengindir. Aşık Edebiyatı'nda önemli isimler

Bulgur Öğütme taşı

çıkaran Kayseri, el sanatlarıyla da dikkatleri üzerine çekmiştir. Taş ve ahşap işlemler, halı ve kilim dokumacılığı şehirde oldukça yaygındır. Yüzyıllar öncesine ait tarihi evler, şehrin mimari yapısını oluştururken kent kültürüne de önemli katkılar sağlamıştır.

EDEBİYAT, MÜZİK

Halk müziği ve halk oyunları kültürü yörede tüm canlılığını ve renkliğini sürdürmektedir. Davul-zurna, kaval, tef, zil, kaşık, bağlama çalma geleneği yaygındır. Kayseri aşıtları, gerek ezgisi ile gerekse sosyal olayları, sonraki nesillere aktarması yolu ile Türk Halk Edebiyatı'nda ve müziğinde önemli bir yer tutar. Dadaloğlu, Seyit Osman, Karacaoğlu, Seyrani, Aşık Hasan, Kerem, Garip gibi ozanların deyişleri yöre ezgilerinin söz kaynağını oluşturur. Kayseri'nin "Erkilet güzeli", "Gesi bağları", "Germir bağları", "Ağam İstanbul'u mesken mi tuttu?", "Süpürgesi yoncadan" gibi çok tanınan ve sevilen türküleri vardır.

Develi'de bulunan Aşık Seyrani heykeli

Kayseri oyunlarının da çoğu türkümlü oyunlardır. Bu oyunlarda bir grup bir dörtlük söyler, diğer grup o dörtlüğü tekrar eder, oyun böyle devam eder. Meydan oyunları davul-zurna eşliğinde oynanır. Ev içinde oynanan oyunlar da vardır. Burada tef, tepsi, zil gibi aletler çalınarak türkü söylenir.

İl merkezinde; Mendil, Turnam, Öteyüz, Sırsın,

Deli Kız, Topal Serçe, Eminem, Galice Potinli Gelin, Yumruk, Topal Kız oyunları, Uzunyayla'da; Kale, Çeçen, Vik oyunları, ilçelerde; Avşar Ağırması, Ernimem, Ağ Gelin, Gezbeli, Sıçratma, Yanlama, Öteyüz, Karanfilli, Pınarbaşı Gelini (Avşar Gelini) oyunları en çok oynanan oyunlardır.

EL SANATLARI

Kültürel varlığımızın en önemli göstergelerinden biri olan el sanatları, ülkemizin birçok yerinde

olduğu gibi Kayseri'de de "babadan oğula" ya da "ustadan çırağa" geçerek yüzlerce yıl öncesinden günümüze gelmiştir.

Kayseri kültürünün bir parçası olan ve geçmişte ekonomik hayata yansıyan geleneksel el sanatlarının pek çoğu kaybolmuştur. Yüzyıllar boyunca Kayseri için önemli bir gelir kaynağı olan deri işlemeciliği bunlardan biridir.

Bununla birlikte, yüzlerce yıldır sürdürülen kimi el sanatları, günümüzde de varlığını sürdürür. Kayseri'de üretilen el dokuması halılar, kilimler ve el yapımı bakır malzemeler değerini günümüzde de korumaktadır.

Halıcılık: Şehirde el halıcılığının tarihi binlerce yıl öncesine gidebilmektedir. Selçuklularla birlikte doğudan getirilen el halıcılığı, Kayseri'de daha da gelişerek kendisine göre bir stil kazanmış ve geliş-

Halı ve kilim, Kayseri'nin el sanatı ürünlerinden biri olmasının yanı sıra ekonomideki önemini de sürdürmektedir.

miştir. Kayseri halıcılığında iki yöre ön plana çıkar. Bunlardan biri, Bünyan diğeri ise Yahyalı'dır.

Önceleri Bünyan halısının en büyük özelliği halıda kullanılan bütün malzemenin yün, boyaların da tabii boya olmasıydı. 1907 yılından itibaren Bünyan halılarında çözümlenerek pamuk ipliği, tabii boyalar yerine de sentetik boyalar kullanılmaya başlandı. Bünyan halılarının santimetre karesinde

ortalama 16-30 ilmek bulunur. Bünyan'da ortalama 300 tezgah üzerinde halı dokunmaktadır. Bünyan halısı sık dokuma ve ince kesimle oldukça yüksek kaliteye ulaşır.

Yahyalı yöresinin halısı tabii boyası, biraz daha kalın dokuma ve kalın kesimi ile dikkat çeker. Kayseri'nin Yahyalı kazasında yüzde 100 kök boya ve yünden yapılır. Bu halılarda hakim renk olan deniz mavisi, kırmızı, kahverengi ve gri açıkça görülür. Yünlerin boyanması yerli halkın özel kaynatma metotlarıyla evlerinde yapılır.

Yahyalı halısının en önemli özelliklerinden biri de kullanıldıkça boyasının parlaması ve halıda kalitenin yükselmesidir. Türkiye'de makine halıcılığını ciddi bir sektör haline getiren Kayseri

Bakırdan yapılmış bir ibrik

Kayseri kilimi

Halısı ile ün yapan Bünyan'da bulunan halı dokuma heykeli

müteşebbisi, bu atılımına rağmen, el halıcılığının önemini azaltamamıştır. Tahmini rakamlara göre, şehirde ve kırsalda 100 binin üzerinde halı tezgahı bulunmaktadır. Bu tezgahlarda yılda binlerce halı imal edilerek piyasaya arz edilmektedir.

Bakırcılık: Kayseri'de 1950'li yılların sonlarına dek bakır işlemeciliği önemli el sanatları arasındaydı. Bakır işlemeciliği, bakıra dilenen şekli vermek, çekiç kullanımına dayanmaktaydı. Sanayi Çarşısı kurulmadan önce bakırcılık şehir içinde Kazancılar Çarşısındaki atölyelerde sürdürülmekteydi. Daha sonra şehirde ilk sanayi sitesinin kurulması ile bakırcılar da buraya taşındılar.

1950'lerden itibaren bakır işlemeciliğinde yeni unsurlar ortaya çıkmıştır. Bu dönemde, otomatik çekiç ve merdaneleme işlemi başlamıştır. 1960 yılından başlayarak bakır marmulleri ve bakır işlemeciliği hızla azalmaya başlar. Bunda hammadde şeklindeki bakırın giderek azalması ve fiyatının yükselmesi önemli rol oynar.

İşte bu yıllarda piyasada alüminyumun yaygın-

Taş işçiliği, Kayseri'de günümüzde de devam etmektedir

laşması, bu el sanatının zaman içinde ortadan kalkmasına neden olmuştur.

Kayseri'de yapılan bakır kaplar arasında; ibrikler, güğümler, siniler, leğenler ve mutfakta kullanılan çeşitli kaplar, evde günlük kullanılan eşyalar bulunurdu. Bu eşyaların satışı ise yalnızca Kayseri'ye değil, çevre illerde yapılırdı. Ancak bu el sanatı günümüzde neredeyse tüpüyle ortadan kalkmıştır.

Kilimcilik: Kayseri yöresi kilimleri, kendine has bir yapıya sahip olmasının dışında Anadolu'da doku- nan kilimlerin birçoğu ile aynı özellikleri taşımaktadır. Kullanılan motifler; oymacılıkta, mermerde, çinide, hatta tezhipte kullanılan motiflerle benzerlik gösterir. Kayseri yöresinin ünlü Sarız ve Yahyalı kilimleri kendine has özellikleriyle, Çubuklu, İbikli, Papatyalı, Nalçalı,

Sandıklı, Kırkbudak, Kalaycı, Yusufkar, Yörük ve Avşar kilimleri olarak adlandırılırlar.

Taş İşçiliği: Taş yapılar şehri olan Kayseri'de çok sayıda taş ocakları bulunmaktadır. Ocakların çoğunluğu Ağırnas, Turan, Kayabağ, Gesi yöresinde ve Mimarşin kasabasında bulunmaktadır.

Yöredeki taşların yumuşak olması ve zamanla sertleşmesi işlenmesini de kolaylaştırmaktadır. Bu nedenle geleneksel Kayseri Evleri ve tarihi eserlerde taş işlemeciliğinin en güzel örneklerini görmek mümkün olmaktadır.

Bir taş süsleme örneği

KAYSERİ MİMARISI

Kayseri Geleneksel Mimarisi adı altında tanımlanan mimari; genellikle taş ve ahşapla yapılmış, 2-3 katlı, bahçeli, avlulu, yerleşme yoğunluğu az, doğa ile iç içe ve çoğunlukla sokağın iki yanında bitişik düzende yer almış yapılardır.

Müslüman halk ile oldukça büyük bir Hıristiyan çoğunluğun birlikte yaşadığı birkaç Anadolu kentinden biri olan Kayseri'de farklı etnik gruplara ait sivil mimari örneklerin yan yana gelmesi sonucu özgün sokak dokuları oluşmuştur.

Kayseri'de özellikle 1950'li yıllardan itibaren görülen büyük değişimler mimariye de yansımıştır. Böylece mevcut geleneksel dokunun yan sıra modern oluşumlar gözlenmiştir. Geleneksel yerleşim dokusu, yapılanğı dönemin coğrafi, sosyo-kültürel, ekonomik,

Kayseri tarihi dokusunun önemli bir parçası; Kayseri evleri

teknolojik ve mülkiyet koşullarına göre biçimlenmiş, kullanıcı gereksinimlerine yanıt veren fonksiyonel konutlardır.

Kayseri Evleri: Evler, iklim şartlarına göre, soğuğa karşı korunmalı ve bağ hayatına uyacak şekilde düşünülmüş ve inşa edilmiştir. Sokaklar dar, cingitaş (karataş) veya şehrin doğu tarafına doğru 10-30 km mesafede çok miktarda bulunan işlemeye elverişli yumuşak (yonutaşı)

taşlardan yapılmıştır. Büyük konaklar, köşkler inşa edilmekle birlikte çoğunlukta olan normal bir ailenin evi, tokana, sofa, kiler, oturma odası, ahır ve avludan oluşmaktadır. Evlerin önünde 30 ile 40 metre karelik üstü açık avlu (hayat) bulunur. Etrafı ise 3 metre yüksekliğinde sağlam duvarla çevrili olurdu.

Müslümanların evlerinde, ayrı ayrı oturma odası (haremlik-selamlık) inşa edilirdi. Evlerin ve bodrum katın üstü sağlam ağaç direklerle örtülür,

Beştepele'de bulunan örnek Kayseri evi

Beştepeler mesire alanında bulunan örnek Kayseri evinin iç tarafı (sofa bölümü)

üstü tahta ile kaplanır, damlarda 25-35 cm kalınlığında toprak komudur. Odaların kapısı genelde avluya açılır, duruma göre holden ocalara geçildiği de olurdu. "Tokana" en dipte olan oda idi. Evin en kullanış yeri olup, çeşitli maksatlar da kullanıldığı olurdu. Örneğin çeşitli ev eşyası, sandık, çeyiz sandığı, beşik, fazladan bulundurulmuş yatak yorgan vb. uygun bir şekilde yerleştirilirdi. Tokanadan karanlık ufak bir odaya (kiler) geçilir, burada turşu, gilaboru, havuş küpler, un ambarı, toptan

alınan pirinç, bulgur muhafaza edilirdi.

Bazı evlerde, kilerin üst kısmı tahta bir bölme ile ayrılır. Çardak adı verilen bu bölümde ise, kışlık soğan, patates, üzüm, tavana sapsarından asılı kavun muhafaza edilirdi.

"Zerzemmi" de (bodrum) bağdan getirilen odun, çıpa (ağaçların ince dalları) gilamada, kömür gibi yakacaklarla eski eşyalar, bağdan gelen araç-

gereç konulur ve burada saklanırdı. "Sofa", evin misafir odası ve selamlığı olarak kullanılmaktaydı. Seditlerle komulan şilteler üzerine minder ve yatak serilerek halı ile örtülürdü. "Haremlik" olarak kullanılan diğer oda, daha sade döşenir, orada yenilir, içilir, oturulur ve yatılırdı.

Ağırtmas evleri

GELENEKLER VE GÖRENEKLER

Kayseri ilinde yaşayan halk, binlerce yıldan beri birbirleriyle kaynaşmış, birbirlerinin örf ve adetlerini etkilemişlerdir. Bölgede Türklerle birlikte, Ermeni, Rum, Çerkez ve Abaza gibi pek çok halk bir arada yaşamıştır. 1071 Malazgirt Zaferinden sonra

Kapı tokmağı

Selçuklu Türklerince fethedilen Kayseri o tarihten bu yana Türk-İslam kültürü ile yoğurulmuştur. Düğün-nişan ve sürnet törenleri, bağcılık, misafir ağırlama, dini bayramlar ve törenler Kayseri'nin Türk-İslam kültürünü anlatan özelliklerinden belli başlılardır.

Kayseri'nin misafir ağırlama, müzik ve eğlence geleneklerini anlatan bir fotoğraf (Etnografya müzesi)

GIYIM - KUŞAM

Kayseri için giyim her dönemde önemli bir yeri olmuştur. Osmanlılarda giysi kumaşı ve rengi giyen kişinin toplum düzeyini yansıtır. Her dini azınlığın giysisi ve giysinin rengi de ayrı olarak belirlenmiştir. Buna benzer bir ayırımı Kayseri'de de olduğunu, Evliya Çelebi'nin seyahatnamesinde görmekteyiz:

"Büyükleri; saya, samur, zerduva, tilki boğazı, sincap kürk giyip, atlastan kaftan biçirler. Orta halli olanları; Üsküdar ve Londra çukası, boğası kaftan giyerler. Karları

sivri takke giyip üzerine ezar bürürler."

Kayseri İli, Cumhuriyet'in kuruluşundan itibaren bir sanayi şehri olmaya başlamasıyla şehirleşme büyük ölçüde ilerlemiş ve bu sebeple geleneksel toplum hayatı ve buna bağlı olarak giyim kuşam da ister istemez değişikliğe uğramıştır.

Kayseri'nin mahalli giyimi, Anadolu'nun diğer bölgelerinden, az çok farklılıklarla ayrılır. Köy kadınları yaz mevsiminde tığ etek üzerine yerli bezden yapılmış beyaz tabir edilen ceketeye uygun

bir elbise, kışın ise şalvar üzerine genellikle yerli pamuk gömlek ve aba giyerlerdi. Şehir kadımları ise şal, ipekli pazen gibi kumaştan parmak yakalı, kolları uzun ve tasma, düz veya rübalı uzun entari giyerler, bellerine şal veya dokuma kuşak bağlardı.

Erkekler ise, kuzu yününden elde edilen iplerle dokunan külah şeklinde başlık, satire pantol üzerine günümüz ceketine göre daha geniş ve bol, yaka, düğme, cep ve astarı olmayan, hassa denilen bir cins kumaştan yapılan sako adında ceket

Kayseri'nin geleneksel takılarından örnekler (Etnografya Müzesi)

giyerlerdi. Bugün bunlar hemen hemen yok denecek kadar azalmıştır. Ancak meraklı ailelerde birer antika eşya olarak saklanmaktadır.

TAKILAR

Gündelik giysilerle olsun, sokak kıyafetleriyle veya bayramlık kıyafetlerle olsun, kadınların kullanılmaktan vazgeçemedikleri aksesuarlardır. Her dönemde kadınların güzel gösteren eşyalar olmuşlardır. İnci, altın, gümüş gibi madenlerden oluşan ziynet eşyaları, oldukça çeşitlidir. Özellikle bu ziynet eşyaları, kadın baş süslerinde daha çok yer almıştır. Fesin kenar kısımlarını süsleyen gazı dizmeleri kullanılmış. Kişilerin maddi durumlarına göre, genelde gümüş tepelik, çok

zenginlerde altın tepelik, fakirlerde tahta tepelik kullanılmıştır. Bu tepeliği süsleyen yanıklar, şakaldan üzerine takılan, sallım saçak ayakları olan, üzerine gazı adı verilen şerit halinde altınlar takılan ayaklı ve ayakların üzerine takılan köşe adı verilen altınlar yer almıştır. Kulaklarda küpe, boyunlarda beşi bir yerde, fişeklik, inci gerdanlık, Mahmudiye, Reşadiye, boylama altın dizmeleri, parmaklarda yüzük, kollarında, Kayseri burması, gümüş bilezik, cıncık bilezik (fakirler), bellerde; zenginler altın kemer veya gümüş kemer, fakirler işli kemer, giysiler üzerinde ise altın, gümüş, inci, pırlanta ve renkli taşlarla süslenmiş iğneler kullanılmışlardır.

HALK OYUNLARI

Şehir merkezinde halay pek yaygın değildir. Ancak kaza ve köylerden gelip yerleşenler kendi çevrelerindeki bu geleceği şehirde sürdürürler. Şehrin yerli halkı daha çok çalgı eşliğinde tek ya da ikili veya çok kişiyle oyunlar oynar. Sarız tarafında ağırnama, Pınarbaşı tarafında Şeşin, önemli yer tutar. Bunun dışında, her çevrenin kendine göre bir oyun tarzı vardır. Halayı çoğunlukla kadın ve erkekler ayrı yerlerde oynarlar. Kadınlar tefle, erkekler davul- zurma ile bunları icra ederler. Pınarbaşı geleneğine bağlı olarak kadınlı erkekli çeşitli oyunlar oynanmaktadır. Kayseri, folklor bakımından zengin örneklere sahiptir.

Sinsin Oyunu: Meydanda yakılan bir ateş etrafında erkekler tarafından, davul - zurna eşliğinde, daha çok düğünlerde oynanır.

Yanruk Oyunu: Dügünde davul- zurna eşliğinde oynanan erkek oyunudur.

Mendil Oyunu: Kadınların tef eşliğinde ellerinde mendille düğünlerde oynadıkları bir orta oyunudur.

Serçe Oyunu: Davul- zurna eşliğinde tek başına oynanan hareketli ve heyecanlı bir oyundur.

Eminem Oyunu: Kadınların Türküsmü karşılıklı söyleyerek oynadıkları halay türü ya da karşılıklı guruplar halinde oynanan bir oyundur. Bu oyunu Erkekler de davul- zurna eşliğinde hareketli bir biçimde oynarlar.

Turnam: Bir temsili oyundur. Kadınlar tefle oynarlar. Bu oyun davul- zurna eşliğinde de oynanır.

Ükalice Potinli Gelin: Erkeklerin davul- zurna eşliğinde oynadıkları hareketli bir oyundur.

Öteyüz Oyunu: Erkeklerin halay şeklinde, davul - zurna eşliğinde oynadıkları

hareketli bir oyundur.

DÜĞÜN VE NİŞAN TÖRENLERİ

Karşılıklı yardımlaşma ve dayanışmanın, dolayısıyla da komşuluk ilişkilerinin yoğun olarak yaşandığı başlıca toplumsal olaylardır. Davullu-zurna ve orkestra eşliğinde geçen düğün törenleri genellikle dört gün sürer, perşembe günü öğle vakti başlayan düğün merasimi Pazar günü öğle vaktinde sona erer.

Nişan töreninde de düğünü andıran bir kalabalık yaşanır. Davetliler hep birlikte kız tarafına varır yemek, çay ve diğer ikramlardan sonra kadınlar kendi aralarında "gelin kızı" götürülen hediyeler (takı) topluluk huzurunda çağırılır. Bölgelelikle nişan merasimi tamamlanmış olur.

ODA KÜLTÜRÜ

Türk kültürünün önemli simgelerinden biri de köy odalarıdır. Köye gelen misafirleri ağırlamak ve misafir etmek amacıyla yapılmıştır.

Uzaktan gelen yolcular, tanıdık veya tanımadık misafirler bu odalarda kahırlar. Köy odaları köyün ortak malı olduğu gibi, köyde zengin ve sözü geçer ailelerin de özel odaları bulunurdu. Düğün, nişan, sünnet merasimi toplanmaları bu odalarda yapılır, uzun kış geceleri hoş sohbetle bu odalarda geçirilirdi. Hatta köyde bulunan odalar arasında çok misafir ağırlamak ve sohbet adamı toplamak gibi bir rekabet yaşandığı söylenir. Düğün ve kış eğlence oyunları buralarda yapılır, yüzük oyunu buralarda oynanır, arabası ziyafetleri buralarda verilir.

GELENEKSEL BAĞCILIK VE BAĞ EVLERİ

Anadolu 'nun pek çok yöresinde olduğu gibi Kayseri'de de yaz aylarında sürekli yerleşmelerden, yüksek, serin, güzel manzaralı yerlere göç etmek geleneksel bir yaşam biçimidir. Bununla birlikte, Kayseri bağcılığının kendine özgü yanları vardır. Bağcılık, şehir merkezi başta olmak üzere, Erciyes Dağı'nın çevresindeki bazı kasaba ve köylerde yaşayanlar için de yaz aylarında önemli bir faaliyetdir. Yazlı belgelere göre Kayseri'de bağların varlığı 15. yüzyıla kadar uzanmaktadır. Bu da bağcılığın Kayseri'de ne kadar köklü bir gelenek olduğunu ortaya koymaktadır.

Kayseri'nin kadın-erkek birlikte oynanan halkoyunlarından biri

KAYSERİ COĞRAFYASI

Orta Anadolu'nun yukarı Kızılırmak bölümünde yer alan Kayseri il toprakları, kuzeydoğu-güneybatı doğrultulu kıvrımlı yapıda ve birbirine koşut üç dağ sırası ile bunların arasındaki platolar ve çöküntü havzalarıyla biçimlenmiştir. İde yer alan ovalar, tektonik çöküntü çukurlarının dolmasıyla oluşmuştur. İli, güneyden ve doğudan Orta Toroslar'ın

Erciyes Dağı

uzantıları; kuzeyden ve batıdan ise geniş bir lav platosu sınırlar.

Kayseri ilinin 16917 kilometre karelik topraklarının %36,1'i dağlarla, %14,8'i ovalarla, %49,1'i gibi büyük bir bölümü ise platolarla kaplıdır. Toprakların %53,4'ü tarım arazisi olan ilin toprak kullanımında en küçük payı, %6,23 ile orman ve fundalık alan oluşturmaktadır.

İKLİM

Kayseri ilinin birçok yerinde karasal iklim özellikleri vardır. Yazlar sıcak ve kurak, kışlar soğuk ve kar yağışlıdır. Yüksek yerlerde ise yayla iklimi hüküm sürer. İklim, çukurda kalan bölgelerde daha yumuşakken, yaylalardan dağlık kesimlere doğru gidildikçe sertleşir. Örneğin, çevreye göre çukur bir alanda yer alan Develi Ovası'nda kış ayları görece yumuşak geçmektedir. Sıcaklık ortalaması, il merkezine göre daha yüksek kesimlerde yer alan Sarız ve Pınarbaşı ilçelerinde daha düşüktür. Aynı değer bir çöküntü çukurunda yer alan Develi İlçesi'nde de merkezdeki kadardır. Yağış miktarı ise, ilin yüksek kesimlerinde yer alan bölgelerinde daha fazladır.

Sıcaklık: Kayseri'de en sıcak günler Temmuz ve Ağustos aylarında olup bazen 38 dereceye kadar yükselir. Bu ayların ortalama sıcaklığı

Kayseri ve çevresinde dağlar ve ovalar geniş bir yer tutar

ise yaklaşık , 23 derecedir. En soğuk günler Aralık, Ocak ve Şubat aylarıdır. Bu aylarda sıcaklığın bazen -36 dereceye kadar düştüğü görülmektedir. Kış ortalaması ise -2 °C ile -6 °C arasındadır. Son altmış yıllık gözlemlere göre merkezde ortalama sıcaklık, 10.4 derecedir.

Yağış: Kayseri'de kapalı gün sayısı oldukça azdır. Kapalı gün sayısı ortalama 68, açık ve güneşli gün sayısı ise 110 gün civarındadır. Ortalama nispi nem miktarı yüzde 65'tir. Yağış miktarı ise metrekareye ortalama 375

kilogramdır. Kayseri en fazla yağışı Nisan, Mayıs ve Haziran aylarında almaktadır.

BİTKİ ÖRTÜSÜ

Kayseri il topraklarında, ovalarda olduğu gibi dağ ve tepelik alanlarda bozkır bitki örtüsü egemendir. İlin

Erciyes Dağı'nın Sultan Sazlığı Kuş Cenneti'nden görünümü

yüksek kesimlerinde yer yer iyi orman örtüsüne rastlansa da topraklar genellikle bozuk orman ve çahlıklar ile kaphdır. İlin güney kesiminde Toros dağlarının yer aldığı

önceleri bozkır örtüsünün egemen olmasına karşılık, bu kesimler daha sonra geniş ölçüde tarım alanı durumuna getirilmiştir. Dağların etek bölümleri ise dağlık ve bahçeliktir.

Dağıdır. Erciyes Dağı, göğsünde ve eteklerinde birçok tali volkan tepelerinin bulunduğu sönmüş bir küme volkandır.

Dağcılık sporu ve kış turizmi açısından önemli bir yeri vardır. Aladağ (3.735 m), Dumanlı (3.024 m), Binboğa (2.856 m), Hınzır (2.500 m) ve Bakırdağ (2.462 m) ilin diğer önemli dağlardır.

Kayseri'nin kuzey bölümünde yer alan Yamula Barajı

bölümde karaçam, kızılçam, köknar, laadin ve meşe türleri bulunmaktadır. İyi sayılabilecek nitelikteki ormanlar Tomarza, Yahyalı ve Develi ilçeleri çevresinde yer almıştır. Ormandan yoksun kalmış olan iç kesimlerdeki dağlarda ise seyrek çalılarla birlikte otluklar geniş yer tutar. Dağlar arasındaki çöküntü havzalarında ve ovalarında

YERYÜZÜ ŞEKİLLERİ

Dağları: İlin en önemli ve en yüksek dağı 3.916 metre yüksekliğindeki Erciyes

Gölleri: İlin önemli gölleri Camız Gölü, Çöl Gölü, Sangöl, Yay Gölü ve Tuzla Gölüdür. Bunların yanı sıra çeşitli büyüklüklerde barajlar ve göletler vardır. Bunlar Ağcaşar, Akköy, Kovalı, Sarımsaklı, Selkapanı ve Yamula Barajları ile Elkere, Karakuyu, Şihli, Tekir, Zincidere göletleridir.

Aladağlar Millî Parkı içinde bulunan Yedigöller

Akarsuları: İlin önemli akarsularının başında Kızılırmak gelmektedir. Kızılırmak Nehri'nin 128 kilometrelik bölümü il sınırları içerisinde yer almaktadır.

Kızılırmak'ın kolları olarak Sarımsaklı Suyu (55 km), Kestuvan Suyu (48 km) ve Değirmendere Suyu (32 km) bulunmaktadır. Diğer önemli akarsuları Zamantı (250 km) ve Sarız Çayı da (60 km) Seyhan Nehri'nin bir kolunu oluşturur.

Ovaları: Erciyes Dağı'nın güney ve güney batısında yer alan Develi Ovası (1.050 km²) kapalı havza niteliğinde bir çöküntü alanıdır. İlin diğer önemli ovaları ise Sarımsaklı Ovası (300 km²), Karasaz Ovası

Tekir yaylasında çadır kurmuş bir köylü ailesi

(80 km²) ve Palas Ovasıdır (50 km²).

Yaylaları: Kayseri il alanının yaklaşık yüzde 50'si, plato biçimindeki yüksek düzlüklerle kaplıdır. Bu tür düzlüklerin bir bölümü, Kayseri ve Develi ovalarının çevresinde yer almıştır. Develi'de bulunan Tekir Yaylası turizm açı-

sından çok önemlidir. İlde, bunların dışında Kızılırmak'ın kabaca kuzey ve güneyinde yer alan 16 km. uzunluğunda ve 1550 m. yüksekliğindeki Sultan sekisi ve Amarat düzlükleri de bulunmaktadır. Uzunyayla ve Zamantı teknesi ise, akarsularla derin biçimde yarılmış ve bu durumlarıyla plato

görünümüne almış havzalıdır. Üç ırmağın başlangıç yeri olan Uzunyayla, sularını Zamantı Irmağı yoluyla Seyhan'a, Tokhma çayı ile Fırat'a, kuzeydeki küçük derelerle de Kızılırmak'a gönderir.

NÜFUS

2009 yılı Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi verilerine göre ilin nüfusu 1

milyon 205 bin 872'dir. İl ve ilçe merkezleri; 1 milyon 27 bin 279, belde ve köyler 178 bin 593, Büyükşehir Belediyesi; 911 bin 984 olarak gerçekleşti. Metropol ilçelerden Kocasinan 352 bin 96, Melikgazi 449 bin, Hacılar 11 bin 652, İncesu 17 bin 669 ve Talas da 81 bin 566 nüfusa sahip.